

Iktatószám

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

727.1

Hely

Idő

"1914"

Személy

Szerző

Cím

Iskolák építése.

Forrás:

Budapesti hírlap.

Pop.

1914 11/12

(Hely)

(Idő)

(Köt. v.)

Iskolák építése.

— Az új beruházó-program. —

Budapest kulturális áldozatkészsége, mely a főváros háztartását tulontul igénybe veszi, új iskola-építő program végrehajtását tüzte az idén maga elé. Az új iskolai évre fejezte be a főváros azt a nagy iskolaépítő programot, a melyet *Bárczy István dr.* polgármester 1909-ben indított meg és a mely nem kevesebb, mint 32 millió korona tőkebefektetést igényelt. A lefolyt öt esztendő alatt harminckét iskola létesült, hogy a folyton növekedő tanteremszükségletet kielégítse, s megszabadítsa a főváros háztartását és magát az oktatás ügyét attól, hogy mintegy 566 osztály bérelt helyiségekben nyomorogjon. 330 osztály és 236 párhuzamos osztály ugyanis bérletekben volt elhelyezve, s az 57 bérlet évi 337.000 korona kiadással terhelte meg a város költségvetését.

Egyebet nem tekintve, rideg fiskális nézőpontból is kárhóztatni lehet a főváros egykori urainak roszszul fölfogott „takarékosági“ rendszerét, mely bérletekre fizette el azt a pénzt, a miből a szükséges beruházást a főváros amortizálhatta volna! Nem volt erre meg a kellő előrelátás és a főváros odajutott, hogy az elkövetkezett alkotó korszak az iskolai beruházás elől sem térhetett ki többé. Pedig az új korszaknak csaknem kétszeres kiadásba kerül most a mult mulasztásának pótlása. Ezelőtt tizenhatszáz évvel ugyanis, a honnan az iskolai hiány dotálódik, még csak tizenkét korona költséggel járt az iskolaépítés köbméterenkinti átlagos költsége. Ma ugyanez huszonnégy koronát igényel! A telkek ára is hihetetlen mértékben megrágtult azóta. Egyes

vidékeken, például a Kelentöldön is, Óbudán a husz évvel ezelőtti ár ötszörösét is meg kell fizetni. Bizony, bizony, az a korszak sok fokozott terhet zudított takarékos szellemével a mostanira. Mert megriadt attól, hogy a szükséges 967 új tantermet, a mely 1909 óta létesült, 8—10 milliós adóssággal megcsinálják, s így ezt csak 30—40 millió korona adóssággal lehetett csak kipótolni!

Ebben a mulasztásban az illetékes ügyosztály tanácsosait mulasztás nem terheli. Rózsavölgyi, *Bárczy*, *Festetics*, *Wildner* és *Déri* jelentései a kilencvenes évek óta nem szüntek meg a sürgetéssel, s nem rajtuk mult, hogy öt-hat év is eltelt néha iskolaépítés nélkül.

A főváros most áll a legújabb építőprogram végrehajtása előtt, melyet erre az évre mintegy négy millióval dotáltak eddig, de a melynek sürgősebb egymásutánjával *Déri Ferenc dr.* tanácsos javaslata alapján legközelebb foglalkozni fog a tanács. A megvalósítandó program 25—30 milliós költséggel a legközelebbi tíz esztendő szükségletét látná el, a mennyiben a mai 2500 tantermet 700 új teremmel szaporítaná, s lehetővé tenné, hogy a tanulók létszámának átlaga 59-ről 45 főre apadjon.

Illetékes helyen ennek a programnak sürgőségét hangoztatták munkatársunk előtt. Figyelmeztettek arra, hogy már a most megnyílt tanévben nehézség volt a tanulók, de különösen a tanfolyamok elhelyezésében. Számos helyen például a polgári osztályokat ideiglenesen az elemi iskolákba kellett elhelyezni, a mi pedig a nagy népszerűségű ipari, háztartási, gazdasági, ismétlő, zene, varró, házipari és más tanfolyamokat illeti, ezek már csak nagynehezen férnek el. Sok iskola termeiben három—négyféle tanítás is folyik, reggel nyolctól este kilencig szakadatlanul. Ez mindenestre gazdaságos kihasználása az iskolaépületeknek, de roppant veszedelemes a gyermekek egészségügye szempontjából.

ból. A szerezetlen és sok idegen gyermek által fölváltva használt, fertőtlenítést nélkülöző fővárosi díszes iskolák a melegágyai a leküzdhetetlen ragadós betegségeknek.

A tisztí főorvos eleget panaszodik is e miatt, de hasztalanul. Mindössze az történt, hogy inkább a tényleges szükséglet, mint a higiénia követelésének kielégítésére az elmúlt ősz folyamán mintegy huszonnégy barakktermet építetett a főváros az egyes kerületekben. Am ez nem megoldás, mert a jövő tanévre még sürgetőbb lesz a szükség, a mit, mint a mult példájából föntebb láttuk, mindig jobb

előbb, mint később kielégíteni. Elsősorban azért, mert — így olcsóbb.

Azon természetesen érdemes és kell is tünődni, hogy a rengeteg kulturális szükségletet, habár olcsóbb mértékben is, mely határig bírja el a főváros? Ez a probléma nemcsak Budapesté. A német városokat, melyek iskolai intézményei mintaserüek, éppen most foglalkoztatja az a kérdés, hogyan elensúlyozzák eladósodásukat, mely az improduktív iskolai kiadások folytán állt elő. Az bizonyos, hogy visszafelé a megkezdett uton nem mehetnek abban az országban, melynek legfényesebb hadi sikereit a közmondás szerint — az iskolamesterei révén érte el. Az a szellemi fölény és konszolidált erkölcsi felfogás, mely 1870-ben a német hadsereget ellenállhatatlanul vitte előre Párisig, további áldozatot igényel. S ha a városok már el nem bírják, nemzeti segítséggel kell a teherviselést megoldani, mert a kulturális beruházás a legfontosabb nemzeti vagyon.

Németországban tudják ezt mérlegelni. Az iskolaépítés terén ma az egész világon a délnémet tartományok állnak a legelső sorban. Tagadhatatlan, hogy az Egyesült-Államok és Nagybritánia iskolái is kitünőek, főképpen higiénikus és testnevelő szempontból, másrészt a francia iskolák, mintegy tükrözve a tömegnek ottani kulturális visszamaradását, nem sok fejlődést mutatnak az utóbbi évtizedekben. Magában Németországban, melytől Buda-

pest sokat tanult, két irányzat elvegyesül az iskolák építésénél. Az északi német városok iskoláit nagy fényűzés, a délieket a legnagyobb takarékoság jellemzi. A telkek megszerzésében ott mindenütt nagy előrelátás nyilatkozott meg. Jó előre, mikor egy-egy városrész még születőben volt, megszerezték az iskolák telkét, s innen van, hogy míg a budapesti iskolák egyrésze drágán vett szűk telkeken épült, a német iskolák mind tágasan építve, kert közepén állnak.

A mi az iskolaépítés költségét illeti, ez a külföldi városokra nézve is tekintélyes megterhelést jelent. A legutóbbi öt év alatt, tehát ugyanakkor, midőn a főváros 32 milliós programja megvalósult, az ötvenöt legnagyobb német város, közte Berlin, Műnkhen, Hamburg, Lipcse, Drezda, Boroszló, Frankfurt, Köln és Düsseldorf 144 iskolát építettek 3260 teremmel, 105 rajzteremmel, 72 munkateremmel, 99 fürdővel. Feltűnő az iskolai fürdők nagy száma, a miben mi még a kísérlet legelején tartunk. A 144 új német iskola építésének költsége mintegy 50 millió korona volt. Ott egy épület átlagában olcsóbb, de a köbméterenkintj átlagos költség huszonnégy korona, vagyis közel annyi, mint nálunk. Viszont az egyes tantermek átlagos építési költsége ott csak 16.000 korona a mi 20—22 ezer koronánkkal szemben. Az is igaz, hogy ott egy tanterem nem 60 tanuló befogadására létesül, mint nálunk, hanem csak 40—45 tanulóra, a mi feltétele az intenzív oktatásnak.

A német iskoláknál rendkívül fontos az építőművészi kiképzés, s ezért az iskolapaloták építését a legelső művészekre bizzák. Az iskolák tervezői és építői a német építőművészet legjobb hangzású nevei: Berlinben *Hoffmann* Lajos, Hamburgban *Schumacher*, Lipcsében *Licht* Hugó, Drezdában *Edlwein*, Műnkhenben *Hocheder*, *Grössel*, *Bonatz*, Stuttgartban *Pantle*, *Fischer* Tódor, Mannheimban *Perrcy* építették a legszebb iskolákat. Nálunk csak a legutóbbi program végrehajtásánál kapott szerepet a magánépítészeti kar. A főváros áldozatkészsége a művészek ambíciójával párosulva azt az eredményt érte el, hogy sikerült megközelíteni a legfejlettebb német városok iskolaépítő kulturáját, míg az osztrák városokat ezen a téren máris túlszárnyaltuk.